

FRANÇOIS LAURENT

Verleden maand, namelijk op 11 februari, was het precies 100 jaar geleden dat François Laurent overleed.

Wij vinden het gepast van deze gelegenheid gebruik te maken om even deze grote Gentse figuur in herinnering te brengen.

Wij mogen terecht spreken van een “Gentse figuur”, want deze Luxemburger van geboorte heeft het grootste deel van zijn zeer vruchtbaar leven doorgebracht in onze stad en heeft op een zeer positieve wijze zijn stempel gedrukt op het sociaal leven van het 19e eeuwse Gent.

Hij werd geboren in de stad Luxemburg op 8 juli 1810. Zijn eerste onderwijs, atheneum inbegrepen, ontvangt hij in zijn geboortestad. Hij gaat daarna Wijsbegeerte studeren aan de Universiteit van Leuven. Na 1830 gaat hij naar de Universiteit van Luik waar hij in 1832 zijn diploma haalt van Doctor in de Rechten.

Na gedurende 2 jaar de advocatenpraktijk uitgeoefend te hebben in zijn geboortestad, wordt hij afdelingsoverste benoemd op het Ministerie van Rechtswezen te Brussel waar hem werken over de wetgeving worden toevertrouwd. Twee jaar later wordt hij gelast met het geven van de cursus van Burgerlijk Recht aan onze Universiteit. Hier schijnt hij zijn ware roeping gevonden te hebben en gedurende bijna een halve eeuw zal hij een van de eminentste professoren zijn van de Gentse Universiteit.

Wat Laurent, buiten zijn brede visie op de dingen en zijn sociale bewogenheid, kenmerkt, is zijn ongelooflijke en fenomenale werkkraft. De man moet een uitzonderlijk en onverwoestbaar ijzeren gestel gehad hebben.

Zijn eerste groot werk besloeg niet minder dan 18 vollen. Het heette aanvankelijk “Histoire du Droit des gens”, maar bij het verschijnen van het 4e volume verandert hij de titel in “Histoire de l’Humanité”. Het verwekt heel wat beroering en aangezien al wat er in verkondigd wordt niet altijd strookt met de katholieke leer wordt het op de “Index” geplaatst.

Zijn “Studiën over de geschiedenis van het mensdom” handelen over het Oosten, Griekenland, Rome, het Christendom, de Barbaren, het Katholicisme, het Pausdom en het Keizerrijk, de Feodaliteit en de Kerk, de Hervorming, de Godsdienstoorlogen, de Wijsbegeerte van de XVIIIe eeuw, enz. Allemaal gevaarlijke onderwerpen in onze 19e eeuwse maatschappij. Zijn “De Liefde der Katholieken voor de vrijheid” en “Geschiedkundige studie over Kerk en Staat in België” zijn er ook niet naar om zijn populariteit bij de Clericalen te verhogen.

Tien jaar zal hij werken aan zijn monumentale “Principes du Droit Civil” in 32 delen van 600 bladzijden elk.

Alsof dat nog niet genoeg was publiceert hij ook nog zijn “Cours élémen-

taire de Droit Civil” in 4 delen, “Le Droit Civil international” in 8 delen en “L’Avant-projet de revision du Code Civil” in 7 delen.

Hoe de man het allemaal klaarspeelde is nog steeds een raadsel. Het is een feit dat hij iedere dag opstond om 4 uur en bleef werken tot stukken in de nacht. Hij woonde in de Savaanstraat rechtover het St-Barbaracollege. Een der paters zei : “Gaan wij slapen, Laurent zit nog aan ’t werk, als wij opstaan zit hij reeds aan het werk.”

Het werken en denken van Laurent wordt redelijk goed geresumeerd door een van zijn uitspraken : “Geef mij onderwijs en opvoeding voor de jeugd en ik zal de wereld hervormen.”

“Het grootste probleem dat de 19e eeuw zal op te lossen hebben”, schreef hij, “is de stoffelijke, verstandelijke en zedelijke verbetering van de werkersklasse, daarom moet men beginnen met haar te onderwijzen, want onderwijs is de grondslag van alle verzedelijking.”

In 1863 deed hij zijn intrede in de Gemeenteraad. Hij zal daar veel meer aandacht besteden aan de sociale werking dan aan de zuiver politieke acties, iets wat slechts matig geëapprecieerd werd door zijn partijleiding.

In 1866 richt het Stadsbestuur op zijn initiatief een centrumschool in in de Onderstraat, een school die kan bezocht worden door de leerlingen uit alle delen van de stad en zelfs van uit de omliggende gemeenten. Zij zou later naar hem het “Instituut Laurent” genoemd worden.

Aangegepen door de miserabele omstandigheden waarin de werkersklasse leeft, de uitzichtloze toekomst voor haar jeugd en het zedelijk verval dat daarmee gepaard gaat, sticht hij een hele reeks jeugdverenigingen met als doel de geestelijke ontwikkeling van de jonge arbeiders. Hij was wel zo verstandig te beseffen dat dit moest gepaard gaan met ontspanning en vermaak, wilde hij enig succes hebben. Verschillende van deze zogenaamde “Laurentkringen” hebben hun 100-jarig bestaan kunnen vieren.

De eerste werd opgericht in 1868 en kreeg de naam mee “Vrijheidsliefde”. Hij was bestemd voor jongens van de Muide; de voorzitter was Nemorin Wiemer. In hetzelfde jaar ontstond “Vreugd en Deugd” voor meisjes op de Brugse Poort. De leiding berustte bij Mevrouw Hauwaert.

De vergaderingen hadden plaats op zondagnamiddag en maandagavond en de activiteiten omvatten o.m. zang, voordracht, lezingen, toneel.

“Nut en Vermaak” kwam er in 1874 in de nu verdwenen Laurierstraat.

In 1875 “Vermaak in ’t Leeren” op de Muide en ”’t Werk veredelt” in de Barrestraat.

“Leeren vereert” op St-Pieters-Aalst in 1876. “Geluk in ’t Werk” in de Rooigemstraat in 1880 en “Werken en Leeren” op Meulestede in 1885.

Verder nog “Help u zelf” in de Froebelstraat en “Volksvljijt” op de Dendermondse steenweg.

Hoeven wij er aan te herinneren dat Laurent de pionier was van het school-

François Laurent. Foto Stadsarchief.

sparen ? Hij stichtte eveneens het "Calliergenootschap" met het doel een schakel te leggen tussen de burgerstand en de arbeidersstand.

In vele opzichten was hij zijn tijd ver vooruit. Mutualiteiten en een verbruikerscoöperatieve die hij stichtte zouden pas later succes kennen.

Op 8 december 1877 werd hij gehuldigd in de Aula van de Universiteit als laureaat van de Guinardprijs. Naast magistraten, professoren en studenten, waren er ook veel fabrieksmensen aanwezig. Zij waren niet gekomen om een eminente rechtsgeleerde te huldigen, maar om hun opvoerder te eren en te danken. Bij deze gelegenheid ontving hij zijn portret geschilderd door Lieven De Winne.

Veel van het geld nodig voor het verwezenlijken van zijn sociale werken kwam uit zijn eigen zak. Toch wel een merkwaardige en zeldzame prestatie voor iemand die in de politiek zat.

In 1884 stelde hij nieuwe sociale hervormingen voor : de reglementering van de werkuren voor minderjarigen en voor vrouwen en de minimumleeftijd voor fabrieksarbeiders.

In October 1884 werd hij door ziekte gedwongen te verzaken aan zijn functie van lid van de Schoolcommissie. Bij deze gelegenheid stemde de Gemeenteraad eenparig en onder toejuichingen de volgende motie : "De Gemeenteraad, het ontslag, ingediend door den hoogleraar Laurent uit zijn ambt van lid der Commissie der Stadsscholen, aanvaardend, verzoekt hem de uitdrukking van het diepste en het oprechtste spijt te willen aanvaarden, welke zijn aftreden teweegbrengt en verklaart plechtig dat de heer Laurent zich jegens de raad verdienstelijk heeft gemaakt."

Zoals gezegd stierf hij op 11 februari 1887.

Hij werd begraven op het kerkhof van de Brugse Poort om 3 uur in de namiddag, de 14e februari. Een zeer grote menigte had er aan gehouden deze plechtigheid bij te wonen. De "Gazette van Gent" gaf de volgende beschrijving van deze lijkplechtigheid :

"De vaandels der verschillende studentenverenigingen, gevolgd door de studenten onzer hoogeschool, dragende eene menigte schoone kronen.

Twee bataillons van het 2e linieregiment onder de bevelen van eenen kolonel en muziek aan 't hoofd.

De studenten van de faculteit der rechten.

De lijkstaf wordt gedragen door vier studenten en is overdekt met de professortoga. De hoeken worden gehouden door de heeren Lippens, burgemeester van Gent; Wagner, lid der Academie van België, de Ridder, leeraar der hoogeschool en Polidoor De Paepe, raadsheer bij het Hof van Verbreking; Wiemer, voorzitter van het werkersgenootschap "De Vrijheidsliefde" en een werkmans. Achter de familie volgt het leeraarkorps onzer hoogeschool, het onderwyzend personeel der lagere jongens- en meisjes-

scholen, der middelbare school, enz. Deputatiën van kinderen der verschillende scholen en werkerspatronagiën, de Maatschappij l'Avenir met een prachtige kroon, de Liberale grondwettelijke Associatie en de Vlaamsche liberale Associatie, de liberale kringen, de maatschappij de Melomanen, de Koormaatschappij Gretry, de Fonteinisten, liberale Associatie van St-Amandsberg, enz. enz.

Zes redevoeringen werden in het sterfhuis uitgesproken.

Er was eene deputatie der hoogeschole van Brussel en Luik.

Onder de voorname personen bemerkten wij de schepenen, gemeente- en provincieraadsleden van Gent, de voornaamste magistraten der rechtbanken van Gent, Brussel, enz., de oud-ministers J. Bara, Graux, Rolin-Jacquemyns; verder de heeren d'Elhougne, Janson, Canler, Van Zele, Oswald de Kerchove. De heeren Buls en Demot vertegenwoordigden het college van burgemeester en schepenen der stad Brussel, enz. enz.

De eerste redevoering bij het graf werd uitgesproken door den Heer H. Lippens, burgemeester van Gent.

Daarna hebben het woord genomen de heeren Cambier, gemeenteraadslid, Wiemer, voorzitter der Vrijheidsliefde, Gaspar namens de studentenmaatschappij, een werkman en een Roemeens student."

De grootste hulde werd hem misschien gebracht, zij het dan ook onrechtstreeks, door zijn grootste politieke tegenstrevers. In "Le Bien Public" kon men immers lezen :

"De heer Laurent bekleedde in het liberalisme een aanzienlijke plaats. Men heeft van hem, zonder te veel overdrijving kunnen zeggen, dat hij het liberalisme ten volle en in alle opzichten vertegenwoordigde.

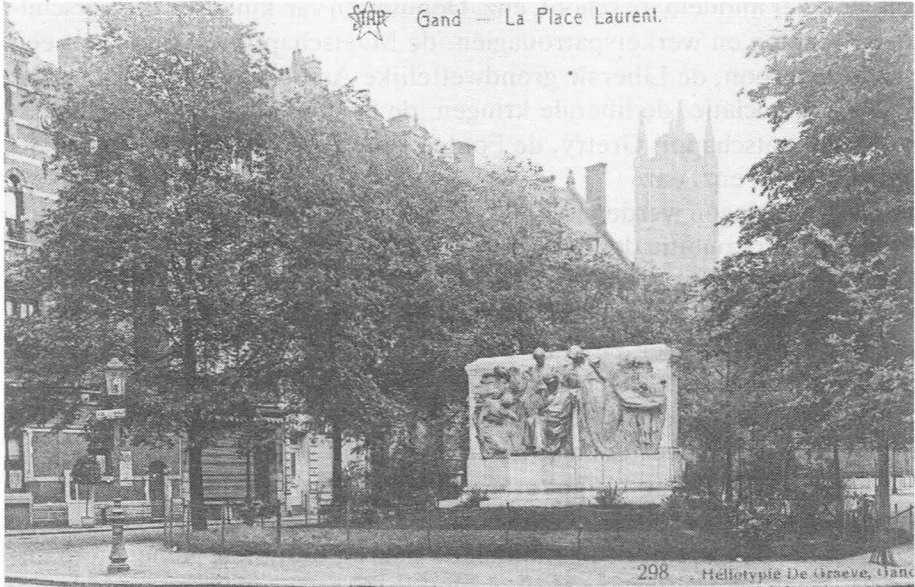
Hij was een karakter.

Twee hoofdhoedanigheden, en die zijn tegenstrevers zelven wisten te vereeren, beheerschte zijn lange loopbaan : het werk en de openhartigheid. Weinig schrijvers zijn zo werkzaam geweest als hij.

Door den strengen eenvoud van zijn leven volgde hij die godsdienstige orders na, waarvan hij nochtans de blinde belager was. Hij was, als men aldus mag spreken, een omgekeerde benediktijner."

Zijn standbeeld, van de hand van Jules-Pierre Van Biesbroeck, werd onthuld op het Laurentplein op 22 november 1908.

Op zondag 18 juli 1909 werd hem nog eens een verdiende hulde gebracht. Het initiatief ging uit van de "Bond van Oud-leerlingen der Gentsche Stadsscholen". Van alle kanten, ook van buiten Gent, waren deelnemers toegestroomd. Er was een officiële ontvangst op het Stadhuis in aanwezigheid van talrijke volksvertegenwoordigers en senatoren. Om 3 uur in de namiddag vertrok op de Vrijdagmarkt een indrukwekkende stoet, begeleid door 6 muziekkorpsen. Er volgde een defilee vóór zijn monument waar

Het Monument François Laurent. Deze foto dateert uit een tijd toen het Laurentplein nog een genietbaar pleintje was.

rijke bloemkransen werden neergelegd.

In zijn redevoering zei Felix Cambier, Schepen van Openbaar Onderwijs, het volgende : “Gedurende ongeveer twintig jaren was Laurent de ziel der Schoolcommissie, aan wie, te dien tijd, de zorg was toevertrouwd de onderwijsinrichtingen door de stad gesteund, te beheeren en uit te breiden. Zijn toewijding van elken dag, van elk uur, was grenzeloos, en wij weten niet wat wij het meest hoeven te bewonderen bij hem : het talent, het karakter, het gansch buitengewone verstand of het gouden hart van zijn onuitputbare goedheid en milddadigheid.”

De manifestatie eindigde op de Kouter waar een cantate, speciaal voor dit doel gecomponeerd, uitgevoerd werd. De muziek was van Oscar Roels, de tekst van Boudewijn Maes.

Nu en dan gebeurt het nog wel eens dat men een geschrift tegenkomt waarin zeer negatieve uitlatingen te lezen zijn over Laurent.

Wij zouden zeggen : “Haal eens uw schouders op, en denk aan al het goede dat hij verwezenlijkt heeft voor de Gentse gemeenschap.”

Hugo COLLUMBIEN